

Dialekt- och folkminnesarkivet
Uppsala

19116

VÄRMLAND

Bjurtjärn, Fryksände,
Långserud, Ölme

28/11 1947

Sandberg, Anton, 1947

Svar på ULMA:s frågelista M 82 Matordning och
bordsseder

11 bl.4:o

19116

Svar på frågelista M 82

På flere steder i Värmland har jag ätit rågmjölsgröt och skrämmjölsgröt med tätmjölk till eller långmjölk till krävs-
 vard. Så var det i Fryksände. Någon
 vid bordet kunde stå ut för mjölk
 på "smärhäla". Det gick så till att
 man med skeden tog ur i centrum
 på den stadiga gröten så att det blev
 ett hål. Så fyllde man hålet med en
 sked smör, vilket ju smakt, så att
 man av gröten reut kaliken och doppa-
 de varje grötsked i smärhäla.

Den mjölken som skulle användas
 till gröten kallades "grötdopp". Ex. jag
 skummade grötmjölken eller grötdoppet
 över ^{med} risgrönsgröt förforman så här

Anton Sandberg

ULMA 1916. A. Sandberg. 1947
 VRML.
 Frgl. M 82

Landsmålsarkivet Uppsala. 19116
 A. Sandberg 1947.
 VRML.

Svar på frågelista M 82

Lagsman fru Sofia Andersson Sandbjö-
 tarp född 1856 Bjuvåsen Örebro län

Brutade säga om är det snart
 "Matdags" kom in om och ät.

"Nolla måls kaffe" eller öl kaffe
 Aftavards kaffe - splan midags kaffe
 Dagelmål morgonmål

Ökt kavades dels arbetstiden mellan
 en par måltider, och dels under trök-
 sningsarbete. den period hästarna drog
 verket, eller den tid mellan var gång
 som själva arbetet kräde uppehåll;
 arbetet för att hära undan halur och
 dra undan från verket eller bina fram-
 de verk som skan tröskas under
 nästa ökt o. s. v.

Matro. Du skall väl kunna dej Matroa. Ge
 dig tid att äta, godan ro

Fråga på frågelista M 82

Y Örne och Kristinhamns arber kan
kära ordet neste om matsäck. eller ett
sådant ord "Det är inte lånt & dessa ranso-
neringstider än neste ut tre karlar
till skogen för en vecka"

Da man i Bergslagen och andra vörn-
landsorknar kärde foros mellan gruvor
man och hyttorna m.m. hade man ett
farskrin.än ha mater uti för resor
Dessa kunde vara som en liten kista
med beslag eller och var det den ovala
hjärsan av tunt böjt trä.

Knut Sandberg

Svar på frågelistan M. 82

Hörde för uttra 70 år sedan i Fryksände
en pojke. "Jag gick i skogen o blev så
blessen ibena. och hade inte annat att
äta än "ost och stumps" i fickan.

Plunka kallades en glasflaska
som man förvarade drickisvaror uti.
Men det var inte bara i Fryksdalen utan
över allt, Värmland, där jag varit från
Här hört att en skaldesse hade
frib. bröd - leröd. fickan. men minnes ej
var det var

Antan Sandberg

ULMA 19116. A. Sandberg. 1947
VRML.
Frågl. M 82

Svar på frågelista M. 82

I de flesta hem jag gästat i Värmland läser man till maten. På sina håll är det den yngste en barn knäppt i skol-åldern som läser bordsbönen innan man intar sin plats vid bordet. Men mest brukligt är att man tygt läser till maten var för sig innan man har satt sig till bord. Jag har sett och knäpper här hemma till bordsbönen. Men det kan variera.

Har inte hört eller sett att hundkanaden hade på då man äter inu.

Vila måndag är vanligt i Värmland. Du skall låta maten dö, innan du går.
~~Hög Johansson Pärvald Oluf född 1881.~~

ULMA 19116. A. Sandberg. 1947

VRML.

Frågl. M 82

Svar på frågelista (M 82)
 Sagsman poststationsföreståndaren Emok
 Lindskog Skorsby Långsemd Värmland född
 här 1874

Man började arbetet för dagen tidigt efter gammalt
 4 oltan. då man fick brännvinn och bröd. Senare till
 drack man kaffe som första mål kl. 6. Sen vid ättan
 tiden äts dagelmål. junkost. Då lejdes det på
 välling och satt sig - O. b. välling klockan ringde
 Folkhemarna talade dess talangrä här: "Sur-
 välling satt sig, Lathundarna kom in" välling
 och härskansitt äts då.

Under ökta till middag hade man först
 icke mellanmål. Dit kom senare bruk
 Under nästa ökt fick man aftonvard.
 Det utgjordes av Bröd och ost. Mörskel-sötet
 eller färskost. Denna lagades till så att man
 "skar" nymjölk med kärnmjölk. Sedan man
 taget upp ostmassan i formen härades man

ULMA 19116. A. Sandberg. 1947
 VRML.
 Fgl. M 82

upp små stycken av asetransarna som då
klämdes i hop. De utkavades "ostvarma"
Sist åt man kvällsmat som
nästan alltid bestod av gröt och mjölk

ULMA 19116. A. Sandberg. 1947

VRML.

Frgl. M 82

Lvar på prägelista Nr 1789

Kompl.
av R. B.

Sagde man fru Maria Ericson Kajs heden
Torsby Frykstånde 75 år. Värmlands län

Då upp tecknaren för 40 års sedan och fyra
år framåt bodde på Kajs heden. hörd jag en
del som passar i detta ämne.

1. Sogel sogelse. Sogel hal. En man hade sögsk, n.
maten i köket när han arbetade på går- sögsk, n.
den. Han är en bra arbetaren. Men är så sögskhäk
sogel-hal. han var hård på sogel-
stor i maten.

2. Tjurrump = Oxsvansappa
3. Slagsikörv. Utav det tunna köll kring magen slagsikörv
på det fäsen kunnade man slagsidan till sylta
eller rullkarva och antvad det kallades

4) So = spadet som blev då man kokade sovel blev sö, n.
en sorts kötsopp med kroflingar uti

5) Sölär = Bogen efter det slaktade färet satta sölar, n.
des och tar kades. Det serverades som det var

Svar på frågelistan M 82 matgröning
 Sagsman Johannes Lindskog Tolken Långse
 med Birberga härad Värmlands län
 76 år.

Har hört ordet soget om köd och fläsk
 Sovlet lades tillsättning: salttina.
 Man kunde bland få vara nåt på
 solet.

Tillugg är känt såsom smörgöspå-
 lägg men än äta till palatisen

Ja vi hade inte lusten att sätta
 från. Det var slut med det i kafferiet
 Suppamat hör man i L. och många
 städer. Värmland. Ölsupa

Man såg o mölga i sig

Soget = spottet = jagtqväst.

Någon frågade när är oigenlovlig här: Svar det synes
 i sogettina. Hört det i Bjuråsen

Rutan Sandberg

Svar på fråglista M 82

Sagesman Gust. Nilsson Heult Öne
född 1837 död ankr. 1929 Öne Värmlands län.

Sagesman talade an. an. då han på
1850 talat som yngling arbetade i Wall
Måste man upprätt slagtröska redan
före tre på morgonen vid jul tiden
sees före jul. Då fick man allra först
som ~~en~~ otval en glas brännvin och
en bröd bit som första mål för dagen

ULMA 19116. A. Sandberg. 1947
VRML.
Frågl. M 82

Anton Sandberg